Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JULIANE KOKOTT
prezentate la 13 septembrie 2018 [1]

Cauza C-194/17 P

Georgios Pandalis
împotriva

Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO)

„Recurs – Marcă a Uniunii Europene – Regulamentul nr. 207/2009 – Procedură de decădere – Marca Uniunii verbală CYSTUS – Utilizare serioasă – Caracterul descriptiv al mărcii – Suplimentele alimentare fără uz medical – Directiva 2002/46/CE”

I. Introducere

1. În Regulamentul privind marca Uniunii [2] este prevăzut cazul în care o marcă înregistrată este lipsită de caracter distinctiv, având doar caracter descriptiv. În acest caz, în conformitate cu articolul 52, se poate declara nulitatea mărcii, însă, în principiu, nu ar fi trebuit să fie înregistrată. În plus, titularul unei mărci poate fi decăzut din drepturi în temeiul articolului 51, în cazul în care respectiva marcă nu a făcut obiectul unei utilizări serioase o perioadă de cinci ani. Prezenta cauză urmărește să se stabilească ce consecințe are caracterul descriptiv al unei mărci pentru demonstrarea utilizării serioase a acesteia.

2. Atât camera de recurs a EUIPO, cât și Tribunalul au considerat că marca nu poate fi utilizată ca marcă din cauza caracterului său descriptiv, reținând din acest fapt decăderea din drepturi a titularului acesteia. Argumentele invocate de titularul mărcii vizează în esență faptul că a fost eludată procedura de declarare a nulității.

3. În plus, se ridică problema dacă marca în litigiu a fost utilizată pentru produsele corecte, și anume pentru suplimente alimentare fără uz medical. Un rol îl are, în acest context, Directiva 2002/46/CE [3], relevantă pentru produsele în cauză.

1 Limba originală: germană.

2 Regulamentul (CE) nr. 207/2009 al Consiliului din 26 februarie 2009 privind marca comunitară (JO 2009, L 78, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Actul privind condițiile de aderare a Republicii Croația, precum și adaptările la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (JO 2012, L 112, p. 21). Între timp, a fost înlocuit de Regulamentul (UE) 2017/1001 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 iunie 2017 privind marca Uniunii Europene (JO 2017, L 154, p. 1).

3 Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 10 iunie 2002 referitoare la apropierea legislațiilor statelor membre privind suplimentele alimentare (JO 2002, L 183, p. 51, Ediție specială, 13/vol. 36, p. 39).

II. Cadrul juridic

A. Regulamentul privind marca Uniunii

4. Articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul privind marca Uniunii cuprinde motivele absolute de refuz al înregistrării:

„(1) Se respinge înregistrarea următoarelor:

[…]

(c) mărci care sunt compuse exclusiv din semne sau indicații ce pot să servească, în comerț, pentru a desemna specia, calitatea, cantitatea, destinația, valoarea, proveniența geografică sau data fabricației produsului sau a prestării serviciului sau alte caracteristici ale acestora.”

5. Articolul 51 din Regulamentul privind marca Uniunii reglementează decăderea din drepturi a titularului mărcii:

„(1) Titularul mărcii Uniunii este declarat decăzut din drepturi ca urmare a unei cereri prezentate la Oficiu sau a unei cereri reconvenționale în cadrul unei acțiuni în contrafacere:

(a) în cazul în care, pe o perioadă neîntreruptă de cinci ani, marca nu a făcut obiectul unei utilizări cu bună-credință [a se citi «serioase»] în cadrul Uniunii pentru produsele sau serviciile pentru care este înregistrată și în cazul în care nu există motive întemeiate pentru neutilizare; totuși, nimeni nu poate pretinde ca titularul să fie decăzut din drepturi în cazul în care, între expirarea acestei perioade și depunerea cererii sau a cererii reconvenționale, marca a făcut obiectul unei începeri sau unei reluări a utilizării cu bună-credință [a se citi «serioase»]; cu toate acestea, începerea sau reluarea utilizării făcută în termen de trei luni înainte de depunerea cererii sau a cererii reconvenționale, acest termen începând să curgă cel mai devreme la expirarea perioadei neîntrerupte de cinci ani de neutilizare, nu este luată în considerare atunci când pregătirile pentru începerea sau reluarea utilizării intervin numai după ce titularul a aflat că cererea sau cererea reconvențională ar putea fi depusă;

[…]

(2) În cazul în care cauza de decădere nu există decât pentru o parte dintre produsele sau serviciile pentru care marca comunitară a fost înregistrată, titularul nu este declarat decăzut din drepturi decât pentru produsele sau serviciile respective.”

6. Articolul 75 din Regulamentul privind marca Uniunii amintește obligația de motivare și dreptul la apărare:

„Hotărârile Oficiului sunt motivate. Acestea nu se pot întemeia decât pe motive sau dovezi asupra cărora părțile interesate au avut posibilitatea de a formula observații.”

B. Directiva 2002/46

7. Suplimentele alimentare constituie obiectul Directivei 2002/46. Articolul 2 litera (a) din această directivă le definește ca „produsele alimentare al căror scop este de a suplimenta regimul alimentar și care reprezintă surse concentrate de nutrienți sau alte substanțe cu efect nutritiv sau fiziologic, singure sau în combinație, comercializate sub formă de doză, respectiv în forme de prezentare cum ar fi capsulele, pastilele, comprimatele, pilulele sau alte forme similare, sașete cu pulbere, fiole de lichid, flacoane cu picător și alte forme similare de lichide și prafuri destinate să fie luate în mici cantități unitare măsurate”.

8. Articolul 6 din Directiva 2002/46 cuprinde cerințe privind etichetarea:

„(1) În sensul articolului 5 alineatul (1) din Directiva 2000/13/CE, denumirea sub care se vând produsele prevăzute de prezenta directivă este aceea de «supliment alimentar».

(2) Etichetarea, prezentarea și publicitatea nu trebuie să atribuie suplimentelor alimentare proprietatea de a preveni, trata sau vindeca o boală umană sau să facă trimite la asemenea proprietăți.

(3) Fără a aduce atingere Directivei 2000/13/CE, etichetarea conține următoarele indicații:

(a) numele categoriilor de nutrienți sau substanțe care caracterizează produsul sau o indicare a naturii acestor nutrienți sau substanțe;

(b) rația de produs recomandată pentru consumul zilnic;

(c) un avertisment împotriva depășirii dozei zilnice recomandate;

(d) un avertisment privind evitarea utilizării suplimentelor alimentare ca înlocuitor pentru un regim alimentar variat;

(e) un avertisment care să indice că produsele respective nu trebuie lăsate la îndemâna copiilor mici.”

III. Istoricul litigiului și procedura în fața EUIPO și a Tribunalului

9. Domnul Pandalis este titularul unei mărci a Uniunii Europene, care constă în semnul verbal CYSTUS. Aceasta a fost înregistrată de EUIPO la 5 ianuarie 2004. Înregistrarea s-a făcut, între altele, pentru „suplimente alimentare fără uz medical” din clasa 30 din Aranjamentul de la Nisa privind clasificarea internațională a produselor și serviciilor în vederea înregistrării mărcilor din 15 iunie 1957, cu revizuirile și modificările ulterioare.

A. Procedura în fața EUIPO și decizia camerei de recurs

10. La 3 septembrie 2013, LR Health & Beauty Systems GmbH a depus o cerere de decădere cu privire la marca CYSTUS, în temeiul articolului 51 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul privind marca Uniunii [în prezent, articolul 58 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (UE) nr. 2017/1001], pentru motivul că, o perioadă neîntreruptă de cinci ani, marca nu a făcut obiectul unei utilizări serioase.

11. În ședință, domnul Pandalis și LR Health & Beauty Systems au arătat, ca răspuns la întrebările Curții, că marca CYSTUS face obiectul unei proceduri de declarare a nulității pendinte. Această procedură se întemeiază pe faptul că marca este descriptivă. EUIPO a suspendat procedura până la soluționarea prezentei proceduri.

12. Prin decizia din 12 septembrie 2014, divizia de anulare a EUIPO s-a pronunțat cu privire la cererea de decădere. Aceasta a declarat decăderea din drepturile asupra mărcii cu privire la o parte a produselor înregistrate, printre care și „suplimente alimentare fără uz medical” din clasa 30 din Clasificarea de la Nisa.

13. Prin Decizia din 30 octombrie 2015, Camera întâi de recurs a respins calea de atac formulată de domnul Pandalis împotriva deciziei diviziei de anulare.

14. Camera de recurs și-a întemeiat decizia pe două argumente principale.

15. În primul rând, domnul Pandalis nu ar fi utilizat termenul „Cystus” ca marcă a Uniunii Europene, ci ca pe o descriere a produselor sale, care să indice că produsele conțin extracte vegetale de *Cistus Incanus L.* ca principală substanță activă. Potrivit camerei de recurs, nu este suficient faptul că produsele au fost prevăzute cu mențiunea „CYSTUS” în loc de „Cistus”, fiind utilizat parțial simbolul „®”, pentru a se putea deduce că a existat o utilizare ca marcă a Uniunii. Fie și numai pentru acest motiv, ar trebui declarată decăderea din drepturi a titularului mărcii.

16. În al doilea rând, camera de recurs a considerat că domnul Pandalis nu a demonstrat o utilizare serioasă a mărcii pentru „suplimente alimentare fără uz medical” din clasa 30, întrucât prezentarea acesteia nu corespunde cerințelor Directivei 2002/46.

B. Hotărârea Tribunalului

17. La 14 ianuarie 2016, domnul Pandalis a sesizat Tribunalul cu o acțiune împotriva deciziei în litigiu a camerei de recurs. Prin hotărârea atacată din 14 februarie 2017, Tribunalul a respins acțiunea.

IV. Procedura de recurs și concluziile părților

18. Prin cererea depusă la 14 aprilie 2017, domnul Pandalis a formulat recurs împotriva hotărârii Tribunalului.

19. Acesta solicită:

1) anularea Hotărârii Tribunalului din 14 februarie 2017 în cauza T-15/16 privind procedura de decădere împotriva mărcii Uniunii Europene nr. 001273119, CYSTUS;

2) anularea Deciziei din 30 octombrie 2015 a Camerei întâi de recurs a EUIPO pronunțată în cauza R 2839/2014-1 privind procedura de decădere împotriva mărcii Uniunii Europene nr. 001273119, CYSTUS;

3) anularea deciziei diviziei de radiere[4] din 12 septembrie 2014 pronunțată în cadrul procedurii de radiere 8374 C, în măsura în care prin aceasta se declară decăderea din drepturi a titularului mărcii Uniunii Europene nr. 001273119, CYSTUS pentru „suplimente alimentare fără uz medical” din clasa 30;

4) respingerea cererii de declarare a nulității formulate de LR Health & Beauty Systems în cadrul procedurii desfășurate în fața diviziei de radiere a EUIPO împotriva mărcii Uniunii Europene nr. 001273119, CYSTUS, în măsura în care cererea respectivă privește „suplimente alimentare fără uz medical” din clasa 30;

4 Astfel desemnează camera de recurs, în decizia sa, divizia de anulare.

5) obligarea Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală la plata cheltuielilor de judecată.

20. EUIPO și LR Health & Beauty Systems solicită Curții:

1) respingerea recursului și

2) obligarea recurentului la plata cheltuielilor de judecată.

21. În cauză, părțile au depus memorii scrise, iar pledoariile lor au fost ascultate în ședința din 20 iunie 2018.

V. Apreciere juridică

22. Domnul Pandalis își întemeiază critica împotriva hotărârii Tribunalului pe trei motive de recurs. Primul se referă la încadrarea produselor etichetate cu marca CYSTUS în grupa „suplimentelor alimentare fără uz medical” (a se vedea secțiunea B de mai jos), cel de al doilea privește aspectul dacă domnul Pandalis a utilizat marca CYSTUS ca marcă în etichetarea produselor (a se vedea secțiunea C de mai jos), iar al treilea se referă la dreptul la apărare în cursul procedurii în fața EUIPO (a se vedea secțiunea D de mai jos). În primul rând, este oportun să facem o observație preliminară cu privire la primele două motive de recurs.

A. Observație preliminară

23. Pentru a putea înțelege semnificația primelor două motive de recurs, trebuie amintit că EUIPO și-a întemeiat decizia de decădere privind marca în litigiu pe faptul că aceasta din urmă nu a făcut obiectul unei utilizări serioase pentru grupa de produse pentru care a fost înregistrată.

24. Astfel, camera de recurs a constatat că, în primul rând, cuvântul „Cystus” nu a fost utilizat ca marcă, ci în mod descriptiv, iar în al doilea rând, *niciun* produs menționat de domnul Pandalis nu ar putea fi considerat „supliment alimentar fără uz medical”. Prin urmare, decizia în litigiu este dublu susținută, cu alte cuvinte fiecare dintre cele două direcții de motivare are drept scop motivarea în final *completă* a deciziei.

25. În hotărârea atacată, Tribunalul nu a examinat în detaliu dacă motivele invocate de domnul Pandalis repun în discuție ambele direcții de motivare.

26. Dimpotrivă, Tribunalul s-a limitat să constate, în ceea ce privește o parte a produselor menționate, respectiv „Pilots Friend Immunizer®”, „Immun44® Saft” și „Immun44® Kapseln”, precum și „celelalte produse, pentru care termenul «Cystus» a fost utilizat exclusiv în expresiile «Cystus 52» sau «Cystus 052», cu sau fără simbolul «®»”, că cuvântul „Cystus” nu a fost utilizat ca marcă, ci în mod descriptiv. Aceste constatări sunt atacate de domnul Pandalis în cadrul celui de al doilea motiv de recurs.

27. În schimb, în ceea ce privește utilizarea în legătură cu o altă parte a produselor, și anume comprimate pentru supt, comprimate pentru gât, infuzie, soluție pentru gargară și comprimate antiinfecțioase, Tribunalul a decis că aceasta nu poate fi considerată utilizare ca „supliment alimentar fără uz medical”. Această decizie face obiectul primului motiv de recurs.

28. Pentru a fi admis recursul, domnul Pandalis trebuie să aducă argumente convingătoare doar în privința unuia dintre aceste motive de recurs, numai în legătură cu unul dintre produsele menționate. Astfel, în acest caz, ar trebui să se examineze dacă utilizarea mărcii CYSTUS pentru respectivul produs este suficientă pentru a constitui o utilizare serioasă.

B. Primul motiv de recurs – inexistența unor „suplimente alimentare fără uz medical”

29. Prin intermediul primului motiv de recurs, domnul Pandalis se îndreaptă împotriva punctelor 54-59 din hotărârea atacată. Potrivit acestora, Tribunalul a stabilit că camera de recurs a EUIPO a considerat în mod întemeiat că domnul Pandalis nu ar fi demonstrat că produsele: comprimate pentru supt, comprimate pentru gât, infuzie, soluție pentru gargară și comprimate antiinfecțioase, pe care acesta le inscripționase cu marca CYSTUS, sunt „suplimente alimentare fără uz medical”.

30. Domnul Pandalis invocă, pe de o parte, faptul că Tribunalul ar fi aplicat în mod eronat dispozițiile Directivei 2002/46 privind suplimentele alimentare și, pe de altă parte, motivarea insuficientă.

1. Cu privire la primul aspect al primului motiv de recurs – noțiunea de supliment alimentar

31. Domnul Pandalis își întemeiază primul aspect al primului motiv pe o pretinsă încălcare a articolului 51 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul privind marca Uniunii. Acesta critică faptul că, în scopul de a aprecia dacă anumite produse sunt suplimente alimentare fără uz medical în sensul categoriei de produse prevăzute de legislația privind mărcile, Tribunalul ar fi trebuit să aibă în vedere numai definiția suplimentelor alimentare prevăzută la articolului 2 litera (a) din Directiva 2002/46, iar nu cerințele articolului 6 privind etichetarea suplimentelor alimentare din această directivă.

32. Acest argument dovedește însă necunoașterea funcției definiției prevăzute de Directiva 2002/46. Această definiție nu are scop să delimiteze categoria de produse prevăzute de legislația privind mărcile, ci doar deschide domeniul de aplicare al directivei, incluzând normele de etichetare.

33. Pe de altă parte, pentru categoria de produse prevăzute de legislația privind mărcile, este foarte important aspectul vizual al suplimentelor alimentare, care este definit de normele de etichetare. Astfel, acest aspect vizual este hotărâtor pentru a stabili în ce categorie de produse vor încadra consumatorii produsul respectiv.

34. Faptul că produsele în cauză nu satisfăceau dispozițiile dreptului Uniunii privind etichetarea suplimentelor alimentare reprezintă, prin urmare, un indiciu important că produsele nu pot fi considerate suplimente alimentare.

35. Aspectul dacă derogarea de la normele privind etichetarea este suficientă pentru a se concluziona că produsele nu sunt „suplimente alimentare fără uz medical” este o chestiune care ține de aprecierea situației de fapt.

36. Același lucru este valabil și în ceea ce privește importanța pe care Tribunalul a atribuit-o împrejurărilor conform cărora există un număr de registru farmaceutic pentru produsele în cauză, acestea sunt vândute în farmacii și sunt comercializate cu mențiunea că protejează împotriva gripei și a răcelii și reprezintă un remediu în cazul inflamațiilor la nivel cavității buco-faringiene.

37. În această privință, trebuie amintit că recursul este „limitat la chestiuni de drept”, în conformitate cu articolul 256 alineatul (1) TFUE și cu articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene. Tribunalul are competența exclusivă să constate și să aprecieze faptele relevante și probele prezentate. Prin urmare, aprecierea faptelor și a probelor, în măsura în care acestea nu au fost denaturate, nu reprezintă o chestiune de drept care să poată face obiectul unui control din partea Curții în cadrul procedurii de recurs [5].

5 Hotărârea din 7 octombrie 2004, Mag Instrument/OAPI (C-136/02 P, EU:C:2004:592, punctul 39), Hotărârea din 17 iulie 2014, Reber/OAPI (C-141/13 P, EU:C:2014:2089, punctul 35), și Hotărârea din 26 iulie 2017, Staatliche Porzellan-Manufaktur Meissen/EUIPO (C-471/16 P, EU:C:2017:602, punctul 34).

38. Cu toate acestea, domnul Pandalis susține că, la punctul 59 din hotărârea atacată, Tribunalul a denaturat faptele cu privire la comprimatele de supt „Cystus”, întrucât aceste comprimate nu ar fi fost comercializate cu mențiunea respectivă privind efectele benefice pentru sănătate. O astfel de obiecție este admisibilă în recurs.

39. Totuși, după cum a arătat EUIPO în mod întemeiat, această obiecție se întemeiază pe o interpretare eronată a hotărârii atacate. Astfel, Tribunalul nu constată, la punctul 59, că comprimatele de supt „Cystus” ar fi comercializate *cu* această mențiune, ci confirmă aprecierea probelor de către camera de recurs. Camera de recurs a reținut însă că acest produs a fost comercializat *fără* mențiunea respectivă și a fost luat în considerare acest aspect în cadrul aprecierii [6].

40. Prin urmare, primul aspect al primului motiv trebuie să fie respins în parte ca inadmisibil și în rest ca nefondat.

2. Cu privire la al doilea aspect al primului motiv de recurs – motivarea insuficientă

41. Prin intermediul celui de al doilea aspect al primului motiv, domnul Pandalis invocă motivarea insuficientă.

42. O primă deficiență ar fi aceea că Tribunalul nu a constatat în niciun mod cărei categorii de produse îi aparțin produsele.

43. Cu toate acestea, domnul Pandalis nu ține seama de obiectul litigiului. În discuție este exclusiv aspectul dacă poate demonstra utilizarea serioasă a mărcii CYSTUS pentru „suplimente alimentare fără uz medical”. Problema categoriei de produse căreia produsele sale îi aparțin este, în acest context, una lipsită de relevanță.

44. În continuare, domnul Pandalis susține că din hotărârea atacată nu reiese motivul pentru care Tribunalul, în aprecierea făcută în temeiul articolului 51 alineatul (1) litera (a) și alineatul (2) din Regulamentul privind marca Uniunii, nu a examinat în mod specific dacă, în privința comprimatelor de supt „Cystus”, marca Uniunii în cauză a fost utilizată pentru a desemna „suplimente alimentare fără uz medical”.

45. Cu toate acestea, este de asemenea decisiv faptul că Tribunalul își însușește – aproape integral – în această privință aprecierea camerei de recurs. Astfel, el respinge, cel puțin în mod implicit, obiecțiile formulate de domnul Pandalis cu privire la acest produs.

46. Având în vedere cele ce precedă, al doilea aspect al primului motiv de recurs trebuie respins ca nefondat.

C. Cu privire la al doilea motiv de recurs – utilizarea mărcii

47. Prin intermediul celui de al doilea motiv, domnul Pandalis reproșează Tribunalului că, la punctele 43 și 46, a calificat în mod sumar marca Uniunii în litigiu, CYSTUS, ca pe o indicație descriptivă care face referire la denumirea plantei „Cistus”, fără a lua în considerare modul concret de utilizare a mărcii. Aceasta ar fi o altă eroare de drept în aplicarea articolului 51 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul privind marca Uniunii, întrucât utilizarea mărcii ar fi trebuit să fie recunoscută ca serioasă, conform celor susținute de domnul Pandalis. În plus, în privința acestor aspecte, motivarea ar fi contradictorie.

6 Punctul 57 din decizia în litigiu.

48. Astfel, în primul rând trebuie abordate considerațiile Tribunalului expuse la punctul 46 din hotărârea atacată, care, la prima vedere, par într-adevăr a conține erori juridice, iar apoi celelalte considerații cu privire la acest motiv.

1. Punctul 46 din hotărârea atacată – caracterul descriptiv al mărcii CYSTUS

49. La punctul 46 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat faptul că camera de recurs nu a săvârșit nicio eroare juridică atunci când a reținut că publicul relevant percepea termenul „Cystus” ca pe o indicație descriptivă care face referire la denumirea plantei „Cistus”, iar nu ca pe o marcă a Uniunii Europene, fără ca aceasta să fi constatat astfel prezența unui motiv absolut de refuz în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul privind marca Uniunii.

50. Domnul Pandalis opune în mod întemeiat acestei constatări faptul că aceste explicații, în sine, sunt contradictorii. Astfel, dacă publicul relevant ar percepe marca ca fiind doar descriptivă, este exclusă utilizarea acesteia ca marcă. Totodată, ar fi întrunit – independent de afirmația contrară a Tribunalului – motivul absolut de refuz prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul privind marca Uniunii.

51. În plus, această constatare ar fi discutabilă, întrucât ea ar anticipa rezultatul unei proceduri de declarare a nulității în cadrul unei proceduri de decădere. La prima vedere, acest lucru ar fi contrar soluției din Hotărârea Formula One Licensing/OAPI. Conform acestei hotărâri, în cadrul unei proceduri de opoziție împotriva unei mărci înregistrate a Uniunii Europene cu privire la un semn care este identic cu o marcă protejată într-un stat membru, nu poate fi identificat un motiv absolut de refuz cum ar fi lipsa caracterului distinctiv. Caracterizarea unui semn ca descriptiv sau generic ar echivala cu negarea caracterului său distinctiv [7].

52. Desigur, împotriva unei transpuneri a acestei jurisprudențe în prezenta speță s-ar putea obiecta că Curtea se bazează pe faptul că nici EUIPO, nici Tribunalul nu sunt competente să exercite un control asupra unei mărci naționale [8]. În schimb, o competență a instituțiilor ar exista în ceea ce privește marca Uniunii în litigiu – aceasta ar trebui însă exercitată în cadrul unei alte proceduri.

53. Cu toate acestea, Curtea consideră de asemenea că Regulamentul privind marca Uniunii recunoaște mărcii anterioare, în cadrul unei proceduri de opoziție, un anumit grad de caracter distinctiv [9]. Această idee poate fi fără probleme transferată în cazul examinării utilizării serioase a unei mărci a Uniunii înregistrate.

54. Totuși, în cele din urmă, această problemă poate rămâne netranșată.

55. Astfel, Tribunalul precizează la punctul 47 din hotărârea atacată ce dorește de fapt să stabilească prin formularea nefericită de la punctul 46. În conformitate cu acest punct, Tribunalul *nu* neagă termenului „Cystus” *orice caracter distinctiv*, situație ce ar fi valabilă în cazul unui termen pur descriptiv [10], ci îi recunoaște cel puțin *un caracter distinctiv slab*. Acest fapt corespunde cerințelor din jurisprudența menționată [11].

7 Hotărârea din 24 mai 2012, Formula One Licensing/OAPI (C-196/11 P, EU:C:2012:314, punctul 41).

8 Hotărârea din 24 mai 2012, Formula One Licensing/OAPI (C-196/11 P, EU:C:2012:314, punctele 40, 44 și 45), și Hotărârea din 8 noiembrie 2016, BSH/EUIPO (C-43/15 P, EU:C:2016:837, punctul 66), precum și Ordonanța din 30 mai 2013, Wohlfahrt/OAPI (C-357/12 P, EU:C:2013:356, punctul 46), și Ordonanța din 16 octombrie 2013, medi/OAPI (C-410/12 P, EU:C:2013:702, punctul 34).

9 Hotărârea din 24 mai 2012, Formula One Licensing/OAPI (C-196/11 P, EU:C:2012:314, punctele 46 și 47).

10 Hotărârea din 24 mai 2012, Formula One Licensing/OAPI (C-196/11 P, EU:C:2012:314, punctul 41).

11 Hotărârea din 24 mai 2012, Formula One Licensing/OAPI (C-196/11 P, EU:C:2012:314, punctul 47), și Hotărârea din 8 noiembrie 2016, BSH/EUIPO (C-43/15 P, EU:C:2016:837, punctul 67).

56. În plus, această interpretare permite de asemenea constatarea Tribunalului potrivit căreia camera de recurs nu s-a pronunțat în ceea ce privește articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul privind marca Uniunii.

57. Astfel, argumentele invocate de domnul Pandalis împotriva punctului 46 din hotărârea atacată se bazează pe o interpretare eronată a explicațiilor – într-adevăr, neclare – ale Tribunalului.

2. Cu privire la celelalte considerații – aprecierea utilizării efective a mărcii CYSTUS

58. Și celelalte argumente invocate de domnul Pandalis cu privire la al doilea motiv de recurs se bazează în esență pe o interpretare selectivă și, prin urmare, eronată a aprecierii pe care Tribunalul o face respectivului motiv al acțiunii, inclusiv a punctelor din hotărâre atacate.

59. Astfel, în primul rând, Tribunalul nu a constatat, astfel cum am precizat deja, în mod sumar, că marca CYSTUS ar putea fi utilizată exclusiv în mod descriptiv. Dimpotrivă, caracterul distinctiv slab, pe care Tribunalul îl recunoaște, înseamnă că, în principiu, marca poate fi utilizată ca atare; cu alte cuvinte, potrivit Tribunalului, este posibilă utilizarea mărcii în așa fel încât consumatorul să o perceapă ca pe o indicație a proveniență unui produs, iar nu doar ca pe o descriere a ingredientelor acestuia.

60. În al doilea rând, astfel cum indică și LR Health & Beauty Systems, din punctul 37 și din partea introductivă a punctului 43 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a reținut la punctele 39-48 utilizarea concretă a termenului „Cystus” pe ambalajele produselor „Pilots Friend Immuniser®”, „Immun44® Saft” și „Immun44® Kapseln”.

61. În al treilea rând, procedând astfel, Tribunalul a confirmat concluzia camerei de recurs conform căreia o astfel de utilizare era descriptivă, deci nu corespundea întru totul cerințelor stabilite în vederea unei utilizări ca marcă.

62. Acest raționament susține concluzia conform căreia domnul Pandalis nu a făcut o utilizare serioasă a mării CYSTUS pentru cele trei produse menționate.

63. Astfel, la aprecierea caracterului serios al utilizării unei mărci, trebuie luate în considerare toate împrejurările necesare pentru a stabili faptul că marca a fost efectiv exploatată comercial, în special utilizările considerate ca justificate în respectivul sector economic pentru a menține sau a câștiga cote de piață pentru produsele sau serviciile protejate de marcă [12].

64. Într-adevăr, o utilizare poate fi recunoscută ca serioasă numai dacă aceasta corespunde funcției esențiale a mărcii, care este aceea de a garanta consumatorului sau utilizatorului final identitatea originii unui produs sau a unui serviciu, permițându-i să distingă, fără vreo posibilitate de confuzie, acest produs sau serviciu de cele care au o altă proveniență [13].

12 Hotărârea din 11 martie 2003, Ansul (C-40/01, EU:C:2003:145, Rec., p. I-2439, punctul 38).

13 Hotărârea din 11 martie 2003, Ansul (C-40/01, EU:C:2003:145, Rec., p. I-2439, punctul 36), și Hotărârea din 9 decembrie 2008, Verein Radetzky-Orden (C-442/07, EU:C:2008:696, punctul 13).

65. Prin urmare, nu orice utilizare a unei mărci trebuie să aibă loc în conformitate cu funcția de indicație de origine [14]. De asemenea, nu orice exploatare comercială dovedită poate fi automat calificată drept utilizare serioasă a mărcii în cauză [15]. În schimb, o marcă poate să facă obiectul unor utilizări conforme altor funcții, precum cea care constă în garantarea calității sau cele de comunicare, de investiție sau de publicitate [16].

66. Prin urmare, în ce mod a fost utilizată o marcă într-un caz concret se poate stabili numai pe baza unei aprecieri a faptelor. Aceasta excede însă, astfel cum s-a arătat, controlului efectuat în cadrul unui recurs.

3. Cu privire la includerea altor produse

67. Împotriva considerațiilor anterioare s-ar putea obiecta faptul că Tribunalul a constatat, la punctul 50 din hotărârea atacată, că utilizarea mărcii CYSTUS în legătură cu „celelalte produse, pentru care termenul «Cystus» a fost utilizat exclusiv în expresiile «Cystus 52» sau «Cystus 052», cu sau fără simbolul «®»” nu poate fi recunoscută. Astfel, Tribunalul își extinde aprecierea cu privire la cele trei produse menționate.

68. Tribunalul justifică totuși această constatare la punctul 47 din hotărârea atacată.

69. Acesta precizează, la punctul respectiv, dacă utilizarea termenului „Cystus” în expresia „Cystus 052” și în expresia „Cystus 52” poate fi recunoscută ca utilizare a mărcii CYSTUS. Astfel, în temeiul articolului 15 alineatul (1) al doilea paragraf litera (a) din Regulamentul privind marca Uniunii, este considerată utilizare serioasă a unei mărci de asemenea utilizarea mărcii sub o formă care diferă prin elemente care nu alterează caracterul distinctiv al mărcii în forma în care aceasta a fost înregistrată.

70. Cu toate acestea, Tribunalul nu recunoaște utilizarea menționată din cauza caracterului distinctiv slab al termenului „Cystus”. Astfel, în opinia Tribunalului, această formă de utilizare ar fi de natură să consolideze în mod semnificativ caracterul distinctiv al mărcii. Prin urmare, s-ar exercita o influență asupra caracterului distinctiv, contrar prevederilor articolului 15 alineatul (1) al doilea paragraf litera (a) din Regulamentul privind marca Uniunii. Acest motiv este, de altfel, în conformitate cu jurisprudența Curții cu privire la utilizarea mărcilor ca elemente componente ale altor mărci [17].

71. Prin urmare, considerațiile Tribunalului – care nu au fost contestate de domnul Pandalis – de la punctele 47 și 50 au un alt obiect decât cele de la punctele 43 și 46 criticate de acesta. Așadar, primele considerații menționate nu pun în discuție aprecierea celui de al doilea motiv de recurs.

4. Concluzie intermediară

72. În consecință, al doilea motiv este, în parte, inadmisibil – în măsura în care vizează o nouă apreciere a situației de fapt – și, în rest, nefondat.

D. Al treilea motiv de recurs – dreptul la apărare

73. Prin intermediul celui de al treilea motiv de recurs, domnul Pandalis critică faptul că Tribunalul ar fi aplicat în mod eronat articolul 75 a doua teză din Regulamentul privind marca Uniunii la punctele 23-25 din hotărârea atacată.

14 Ordonanța din 20 mai 2014, Reber Holding/OAPI (C-414/13 P, EU:C:2014:812, punctul 54).

15 Hotărârea din 17 iulie 2014, Reber/OAPI (C-141/13 P, EU:C:2014:2089, punctul 32).

16 Hotărârea din 8 iunie 2017, W. F. Gözze Frottierweberei și Gözze (C-689/15, EU:C:2017:434, punctele 42 și 45).

17 Hotărârea din 1 decembrie 2016, Klement/EUIPO (C-642/15 P, EU:C:2016:918, punctul 29).

74. Domnul Pandalis susține că camera de recurs ar fi constatat în realitate că marca CYSTUS ar avea caracter descriptiv, în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul privind marca Uniunii. El nu s-ar fi putut pronunța cu privire la acest aspect.

75. În schimb, la punctul 24 din hotărârea atacată, Tribunalul a apreciat că camera de recurs *nu* s-ar fi pronunțat cu privire la existența unor motive absolute de refuz, deci cu privire la articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul privind marca Uniunii.

76. În cazul în care aprecierea Tribunalului este corectă, nu exista, așadar, niciun motiv pentru EUIPO să îl audieze pe domnul Pandalis cu privire la aspectul dacă marca CYSTUS este descriptivă în sensul prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul privind marca Uniunii.

77. În consecință, ceea ce se invocă implicit prin acest motiv de recurs este faptul că Tribunalul ar fi redat incorect motivarea camerei de recurs, ceea ce ar reprezenta o eroare de drept, deoarece instanțele Uniunii nu sunt în niciun caz autorizate să substituie motivarea autorului actului în cauză cu propria motivare [18].

78. Astfel cum am precizat deja cu altă ocazie, acest fapt este expresia caracterul de casare al acțiunii în anulare. În afara domeniului de aplicare al competenței de fond (articolul 261 TFUE), instanțele Uniunii nu pot să reformeze actul contestat, ci trebuie să îl declare nul și neavenit, în măsura în care acțiunea în anulare este întemeiată (articolul 264 primul paragraf TFUE). În acest caz, obligația de a adopta măsurile care rezultă din hotărârea de anulare revine instituției, organului, oficiului sau agenției respective a Uniunii (articolul 266 primul paragraf TFUE) [19].

79. Cu siguranță, în temeiul articolului 65 alineatul (3) din Regulamentul privind marca Uniunii, Tribunalul are competența nu doar de a anula, ci și de a modifica hotărârea atacată, competența de modificare recunoscută Tribunalului nu are însă ca efect să confere acestuia posibilitatea de a substitui propria apreciere celei a camerei de recurs a EUIPO și, cu atât mai puțin, de a proceda la o apreciere cu privire la care camera respectivă nu s-a pronunțat încă [20].

80. La punctul 32 al deciziei în litigiu, camera de recurs a stabilit că „denumirea științifică generică a unei plante reprezintă nu doar numele speciei din care face parte planta (și, astfel, în sens larg, numele produsului sau indicația descriptivă în sensul prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (c) din [Regulamentul privind marca Uniunii] […]), ci și produsele a căror principală substanță activă este obținută din plante din specia respectivă”.

81. În plus, potrivit punctului 34 din decizia atacată, adăugarea simbolului „®” „trebuie să fie înțeleasă în sensul că [domnul Pandalis] comunică, în definitiv, în materialele sale publicitare, faptul că a dobândit un drept de marcă asupra unei indicații descriptive […]”.

82. Astfel, se poate presupune că aceste explicații trebuie înțelese în sensul că camera de recurs a considerat că marca CYSTUS este descriptivă în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul privind marca Uniunii.

83. Totuși, această interpretare nu este obligatorie.

18 Hotărârea din 27 ianuarie 2000, DIR International Film și alții/Comisia (C-164/98 P, EU:C:2000:48, punctele 38 și 48), și Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Galp Energía España și alții/Comisia (C-603/13 P, EU:C:2016:38, punctul 73).

19 A se vedea și Concluziile noastre prezentate în cauza Frucona Košice/Comisia (C-73/11 P, EU:C:2012:535, punctele 92 și 93).

20 Hotărârea din 5 iulie 2011, Edwin/OAPI (C-263/09 P, EU:C:2011:452, punctul 72), și Hotărârea din 21 iulie 2016, Apple and Pear Australia și Star Fruits Diffusion/EUIPO (C-226/15 P, EU:C:2016:582, punctul 67).

84. Astfel, camera de recurs califică exprimarea sa de la punctul 32 din decizia în litigiu în sensul că o denumire generică „în sens mai larg” ar reprezenta o indicație descriptivă în sensul prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul privind marca Uniunii. Acest lucru presupune însă că numai un termen care este, în sens strict, descriptiv îndeplinește de asemenea cerințele normei menționate, iar marca corespunzătoare acestuia ar trebui anulată.

85. Pe de altă parte, explicațiile de la punctul 34 din decizia în litigiu conțin nu atât o concluzie a camerei de recurs cu privire la semnificația utilizării simbolului „®”, cât o interpretare a comunicării efectuate de titularul mărcii.

86. Rezultă că interpretarea de către Tribunal a deciziei în litigiu rămâne una rezonabilă și nu se poate stabili faptul că Tribunalul ar fi substituit în mod nelegal motivarea camerei de recurs prin propria motivare.

87. În consecință, principalul argument invocat de domnul Pandalis în cadrul celui de al treilea motiv de recurs ar trebui de asemenea să fie respins. Întrucât camera de recurs, în conformitate cu constatările rezonabile ale Tribunalului, nu s-a pronunțat cu privire la existența motivului absolut de refuz prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul privind marca Uniunii, nici domnul Pandalis nu ar trebui audiat cu privire la acest aspect.

88. Prin urmare, al treilea motiv de recurs este nefondat.

VI. Cheltuieli de judecată

89. Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, atunci când recursul este nefondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 138 alineatul (1), care se aplică în procedura de recurs în conformitate cu articolul 184 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

90. Întrucât domnul Pandalis a căzut în pretenții în recursul formulat, iar EUIPO și LR Health & Beauty Systems au formulat cererile corespunzătoare, acesta suportă cheltuielile de judecată [21].

VII. Concluzie

91. Propunem, așadar, Curții să se pronunțe după cum urmează:

1) Respinge recursul.

2) Îl obligă pe domnul Georgios Pandalis la plata cheltuielilor de judecată.

21 A se vedea de asemenea Hotărârea din 26 iulie 2017, Staatliche Porzellan-Manufaktur Meissen/EUIPO (C-471/16 P, EU:C:2017:602, punctul 65), și Hotărârea din 19 aprilie 2018, Fiesta Hotels & Resorts/EUIPO (C-75/17 P, EU:C:2018:269, punctul 71).